

In gesprek met migranten

Enkele passages uit het artikel van Herman IJzerman (1992) *Een kop koffie. Migranten in gesprek, in gesprek met migranten.*

Migranten-organisaties verwerven in de jaren 90 een eigen ruimte in wijkgebouw het Trefcentrum in Middelland. Herman IJzerman is Urban-Missionwerker en beschrijft hoe wijkbewoners naar wegen zoeken om met elkaar samen te leven.

Het conflict

'Allah is de beste en de grootste', sprak de penningmeester van het bestuur, een sterke Turkse man met een doordringende blik. Zijn gehoor bestond uit de rest van het bestuur van een zelforganisatie van migranten in de wijk Middelland in Rotterdam: twee andere Turken, twee Kaapverdianen, drie Marokkanen en de Nederlandse Urban Mission werker (UM-werker). Alle aanwezigen waren mannen. De meesten van hen werken als arbeider in een fabriek, de overigen zijn werkloos of afgekeurd nadat zij jarenlang zwaar werk hadden gedaan. Zij behoren tot de eerste generatie migranten.

Na jarenlang aandringen en strijd voeren met het Welzijnswerk en de Gemeente Rotterdam is het gelukt een eigen migrantenruimte te verwerven in het Wijkgebouw, waarin ook Nederlandse instellingen een onderdak hebben. Voor de Nederlanders is het een doorn in het oog dat er een plek is in hun gebouw waarover zij geen zeggenschap hebben: de migranten zijn de baas over hun eigen ruimte. Deze onafhankelijkheid maakt de positie van de migranten naar buiten toe kwetsbaar. Er wordt op hen gelet door de welzijnswerkers in de wijk of zij de ruimte goed schoonhouden, geen overlast veroorzaken en niet voor problemen zorgen. Zij worden in de gaten gehouden door de Hollandse buurtbewoners: wat gaat er gebeuren met ons wijkgebouw, hebben wij nog wel een plek in de buurt? Alles wordt van ons afgepakt ter wille van de 'buitenlanders'...

De communicatie tussen de verschillende nationaliteiten is moeizaam. De Turken en de Marokkanen zijn moslim en zij beleven hun geloof intensief. De Kaapverdianen hebben een christelijke achtergrond, dankzij de missie vanuit Europa. Onder hun christen-zijn liggen echter nog de bindingen aan de oorspronkelijke Afrikaanse religies. Wat de migranten met elkaar gemeen hebben is het leven in twee werelden. Enerzijds is er hun leven en werken in Nederland, anderzijds willen zij voortdurend in verbinding staan met hun familie in het land van herkomst.

De overige bestuursleden reageerden niet op de provocerende woorden van de penningmeester; de vergadering werd geopend. Het belangrijkste agendapunt was de financiële situatie van de organisatie. De emoties liepen hoog op bij de bespreking van deze kwestie. Midden in het gesprek beschuldigde de penningmeester een Kaapverdiaans mede-bestuurslid van diefstal. De Kaapverdiaanse voorzitter accepteerde dit niet en de vergadering eindigde in ruzie. De Marokkaanse bestuursleden werden door hun Turkse collega's benaderd onder het mom 'wij zijn moslims, wij horen bij elkaar'.

Mijn werk, als UM-werker, bestaat uit het ondersteunen van het bestuur. In het conflict werd ik op één hoop gegooid met de Kaapverdianen: 'Hij kiest partij voor hen, omdat zij christenen zijn'. De Kaapverdianen zien de UM-werker niet in de eerste plaats als christen, zij zien hem eerder als een bondgenoot en een belangrijke toegang tot de Nederlandse samenleving. (...)

Het gesprek: ruzie

De vergadering - of zo men wil: het gesprek - eindigde in ruzie; deze ruzie heeft een jaar geduurde. De verhoudingen waren verstoord, er was geen taal meer om elkaar te bereiken. Iedereen was zich ervan bewust dat er grote risico's werden gelopen door niet te besturen. Besturen was echter te veel gevraagd, de druk was te groot en men was te diep gekwetst door elkaars houding. Ieder van hen werd teruggeworpen op zichzelf, op de eigen groep, op de eigen idealen en op het eigen geloof.

De Turken en de Marokkanen maakten duidelijk dat de islam een zeer belangrijke plaats inneemt in hun leven. Zij wilden het liefst daarom van de gemeenschappelijke ruimte een islamitische ontmoetingsruimte maken. Zij zochten strategisch steun bij elkaar om hun gemeenschappelijk belang te behartigen. De Kaapverdianen kwamen in een isolement. Kaapverdianen hebben meer ervaring in het besturen dan de anderen en zij hebben een goed strategisch inzicht, iets dat zij hebben opgedaan in hun jarenlange strijd tegen de kolonisator Portugal. Zij vreesden de gevolgen voor de toekomst van het werk onder hun eigen mensen. De UM-werker koos ervoor te wachten. Hij was deel geworden van de verdeeldheid en machteloosheid. Hij werd door de welzijnswerkers en de Hollandse buurtbewoners gevraagd op zijn betrokkenheid bij de werkelijkheid van de migranten. Meewarig werd hem uitgelegd dat gebleken is dat migranten niet kunnen besturen, dat zij de verantwoordelijkheid niet aankunnen. De migranten verweten de UM-werker partijdigheid; hij maakte geen gebruik van zijn macht in de wijk en in de Nederlandse samenleving. Hij had een eigenbelang. Hij koos tenslotte altijd voor de christenen. Hij is tegen de moslims. Het vertrouwen in de UM-werker was weg bij de Turken en Marokkanen. De Kaapverdianen beriepen zich op de lange traditie van samenwerking. Uiteindelijk was er geen gesprek, er heerste stilte. (...)

De doorbraak

Er heerst stilte. De bestuursleden konden elkaar aanwezigheid een jaar lang niet verdragen. Het voert binnen het kader van deze bijdrage te ver om uit te leggen wat er verder is gebeurd; ik beperk me daarom tot de hoofdlijn.

Achter de schermen werd er door de UM-werker en anderen contact gezocht met de afzonderlijke personen en groepen. Dat kostte tijd en geduld. Dit alles heeft tot gevolg gehad dat de leden van het bestuur inzagen dat de onderlinge tegenstellingen ondergeschikt gemaakt moesten worden aan het doel om als migranten zelfstandig een plaats te verwerven binnen de buurtsamenleving, om hun eigen mensen te ondersteunen en te versterken.

De omstandigheden werden intussen steeds ongunstiger om dit doel te kunnen verwerkelijken. Het gebouw werd afgeweerd; het was onvoldoende geïsoleerd en gaf teveel geluidsoverlast voor de omgeving. De geluidsoverlast gaf een aantal Nederlandse buurtbewoners de kans om de migranten weg te krijgen uit het gebouw; zij passen hier immers niet. Deze houding werd onderstreept met dreigementen. Tijdens een Turks feest werd telefonisch aangekondigd dat er een brandbom naar binnen zou worden gegooid als het feest niet zou worden stopgezet. De Turken hebben gehoor gegeven aan het dreigement en zijn gestopt met het feest.

Samen met het bestuur werd er nagedacht over de te volgen strategie. Een aantal leden van het bestuur wilde het conflict aangaan met de Hollandse buurtbewoners; wij leven en werken hier toch ook, wij betalen belasting, wij zijn inwoners van Nederland. Na lang praten werd besloten dat een delegatie van het bestuur op bezoek zou gaan bij de personen die de brandbommen wilden gooien, met een uitnodiging op zak voor het eerstvolgende feest van

de Kaapverdianen. Dit bezoek heeft tot gevolg gehad dat de buurtbewoners de uitnodigingen hebben aanvaard. Op het feest van de Kaapverdianen zagen wij hoe bestuursleden hun gastvrijheid toonden naar de mensen die gedreigd hadden de ruimte in brand te steken. Zo kon het gebeuren toen het feest in volle gang was, in de late uren van de nacht, dat de Kaapverdiaanse migrantenwerker met een echte Hollandse kop koffie zijn gast bediende.

De migranten hebben de kracht in zich om de stilte en het zwijgen te doorbreken en opnieuw met elkaar in gesprek te gaan. Zij hebben de dreiging van buiten weten op te vangen door zich kwetsbaar op te stellen en naar hun bedreigers toe te gaan. Dit was een geweldige doorbraak binnen het spanningsveld van deze maatschappelijke lokatie, binnen dit gesprek tussen de mensen en de bevolkingsgroepen die elkaar dreigen uit te sluiten. (...)